

El fel sobreixit

(ALDC, I, 73. Té el fel sobreixit)

El nom científic, *icterícia*, és un cultisme format a partir del grec ÍKTEROS ‘grogor’, que deu el nom al color groguenc que apareix a la pell, a les mucoses i a l’escleròtica provocat pel pigment del fel; popularment esdevé *terícia*, *terici*, *tirícia*, *iterici*, que trobem a Mallorca i a l’Alguer. Podria ser una adaptació del mot grec l’arabisme valencià *aliacrà* (< àrab AL-YARAQÁN), segons suposició de Coromines. La mateixa idea de ‘grogor’ és present en el rossellonès *jonissa*, del fr. *jaunisse* (derivat de *jaune* ‘groc’). L’atribució de la malaltia a la fel (o el fel) ha originat la denominació *fel sobreixit* o *fel sobreixida*, és a dir, ‘vessada, deixada escapar’ que a Mallorca, havent caigut en desús el verb *sobreixir*, per una atracció paronímica que fa somriure, ha esdevingut *fel sofregida*; el mot *fel* es troba en altres

designacions (que no hem consignat al mapa) com *fel escampat* (16, 22), *fel esbarriat* (39), *fel inflammat* (61, 190), *fel inflat* (128), *fel pujada* (95), *fel gros* (96), *fel neulat* (104), *fel danyada* (186, 190), *fel malalta* (98, 185), *fel enterrada* (153), *fel que (no) li vessa* (70, 72), *fel que se podreix* (82), *mal de(l) fel* (21, 29, 30, 50, 124, 145), *tocat de la fel* (90), *pateix del fel* (24, 34, 45, 87), *està ferit del fel* (71), *està de la fel* (136), *té la fel* (119), *és enfelat* (26); el culpable de la grogor pot ser un altre òrgan: *tocat (o pateix) del fetge* (7, 87), *pateix de la melsa* (52). Quant al gènere, en llatí, *fel* era neutre i en català, segons les àrees, és masculí o femení; la fluctuació en el gènere es dona en mots no quantificables, poc usats en plural, com *mar*, *pols* ‘partícules diminutes’, *sang*.

